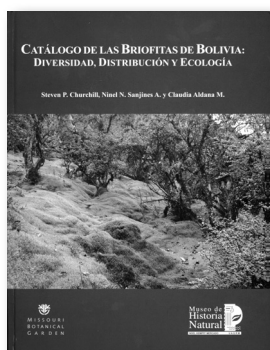

Recenzja

S. P. CHURCHILL, N. N. SANJINES & C. ALDANA M. 2009. **Catálogo de las briofitas de Bolivia: diversidad, distribución y ecología**. 340 str., 12 ryc. [+ 9 nienumerowanych]. Twarda oprawa, format 21,4 × 16,5 cm. Missouri Botanical Garden, St. Louis; Museo Noel Kempff Mercado, Santa Cruz. Cena: 20 USD. ISBN 978-99905-961-3-7.

Flora mszaków krajów andyjskich jest stosunkowo dobrze poznana, a początki jej badań sięgają pionierskich wypraw A. von Humboldta i A. J. A. Bonplanda do Wicekrólestwa Nowej Granady z pierwszych lat XIX wieku. Eksplorację przyrodniczą położonej w środkowych Andach Boliwii zainicjował francuski geolog i przyrodnik A. d'Orbigny, który prowadził tu badania w latach 1830–1833 i zebrał 65 okazów mchów i wątrobowców opisanych przez C. Montagne'a w latach 1838–1839. W następnych dekadach mszaki w Boliwii zbierali różni przyrodnicy, ale najbardziej znaczący wkład w poznanie brioflory tego kraju wnieśli Amerykanin R. S. Williams i Niemiec Th. Herzog. Obaj byli zawodowymi briologami, którzy prowadzili tu osobiście badania terenowe w pierwszej dekadzie XX wieku. W sumie do początku lat 70. ostatniego stulecia z Boliwii znanych jest ponad 20 kolekcji mszaków liczących ponad 500 okazów. W ostatnim czterdziestoleciu badania terenowe w Boliwii często prowadzili amerykańscy i europejscy

briologowie, a dwóch z nich: M. Lewis i S. P. Churchill spędziło tu wiele lat, gromadząc zbiory, które wydatnie wzbogaciły wiedzę na temat różnorodności i rozmieszczenia mszaków w tym kraju. Ponieważ odnośne dane florystyczne i taksonomiczne są mocno rozproszone w literaturze botanicznej całego świata i nieraz trudno dostępne, z dużym zadowoleniem należy przyjąć omawiany katalog, będący podsumowaniem aktualnego stanu badań brioflory Boliwii.

W części wstępnej autorzy prezentują rys historyczny badań, wykaz najważniejszych zbieraczy boliwijskich mszaków oraz mapę ukazującą aktualny stan zbadania kraju, z podaniem liczby zbiorów w kwadratach o boku 25 km. Obecnie z Boliwii znanych jest 1399 gatunków mszaków, w tym 477 wątrobowców, 4 glewików i 918 mchów. Najbogatszą brioflorę ma ecoregion Yungas, który obejmuje rozcięte głębokimi dolinami wschodnie zbocza Andów na wysokości 1500–4500 m n.p.m. Mimo że zajmuje on tylko 5% powierzchni kraju, występuje tu aż 419 gatunków wątrobowców i glewików, co stanowi 87% całej boliwijskiej hepatikoflory i 640 gatunków mchów, czyli 70% muskoflory. Znacznie uboższa jest położona na wysokości 3000–5000 m n.p.m. wysokogórska formacja puna, zajmująca 22% powierzchni Boliwii, w której stwierdzono tylko 60 gatunków wątrobowców (13% flory) i 338 mchów (37%). Inne ecoregiony mają uboższą brioflorę, a z kilku, np. Chaco Serrano, Pantanal, Chaco i Velles Secos dane briologiczne są bardzo skąpe lub ich brak.

Główną część książki zajmuje wykaz taksonów wątrobowców, glewików i mchów, ułożonych w porządku alfabetycznym według rodzin. Dla każdego gatunku wymienione są, o ile istnieją, synonimy jego nazwy, cytowane są badane okazy lub dane z literatury dla poszczególnych departamentów oraz podany jest zasięg wysokościowy i najważniejsze dane siedliskowe. W końcowych rozdziałach zamieszczony jest wykaz nowości taksonomicznych, obejmujący 8 nowych synonimów i 2 zmiany przynależności do rodzajów oraz wykaz gatunków wykreślonych z brioflory Boliwii, w tym 214 błędnie podanych i 297 gatunków wątpliwych. Szkoda tylko, że autorzy nie podają bliższych powodów uznania wielu gatunków opisanych z Boliwii za wątpliwe. Całość zamyka wykaz synonimów.

Omówiony katalog jest wartościowym przyczynkiem do południowoamerykańskiej literatury briologicznej. Stanowi on zarazem świetny punkt wyjściowy do dalszych badań nad unikatową i wyjątkowo bogatą brioflorą tego ciekawego andyjskiego kraju, w którym na pewno jest jeszcze wiele rzeczy do odkrycia, o czym świadczą ciągle pojawiające się doniesienia o nowo odkrywanych gatunkach, zarówno dla tego kraju, jak i nauki. – RYSZARD OCHYRA, *ul. Fryderyka Zolla 39, 30-898 Kraków, Polska*.